

Байболотов Б.А., Шамырканов М.Б., Турабай уулу Ж.

ЭЛЕКТРОНДУК КИТЕПТЕРДИН БИЛИМ БЕРҮҮДӨГҮ РОЛУ

Байболотов Б.А., Шамырканов М.Б., Турабай уулу Ж.

РОЛЬ ЭЛЕКТРОННЫХ КНИГ В ОБРАЗОВАНИИ

B.A. Baibolotov, M.B. Shamyrganov, Turabay uulu Zh.

THE ROLE OF E-BOOKS IN EDUCATION

УДК: 371

Макалада электрондук окуу куралдардын максаттарынын, маңыздарынын, мүнөздүү белгилеринин заманбап маселелерин ачып көрсөтүү менен окуу процессинде колдонулушу каралат. Электрондук окуу куралдарды, электрондук китепчелерди түзүүдө алардын артыкчылыгын эске алуу керектиги баса белгиленет. Электрондук окуу курал бул – ой жүзүртүүнү өнүктүрүүчү, эстетикалык табышты калыптандыруучу, коммуникативдик жөндөмдүүлүгүн өнүктүрүү, татаал учурларда оптималдуу чыгарылыштарды же чыгарылыштардын вариантын кабыл алууну жана эксперименталдык изилдөөлөрдү жүргүзүүнү үйрөтүүчү жана өнүктүрүүчү, информациялык компетенттүүлүгүн жана информациялык маданияттуулугун калыптандыруучу система. Электрондук китепти жаратуу – басмаканада басылып чыгарылган китептерди сканер менен көчүрүп, PDF-файл кылып коюу эмес. Электрондук китеп – бул окуп-үйрөтүлүүчү материалды жандандырып, аудио, видео жана башка компьютердик системалардын жардамы аркылуу окуучуга эффективдүү жеткирүүнү жана алган билимдерин тест аркылуу текшерүүнү камсыз кылуучу кубаттуу каражат. Ошондой эле, макалада окуучулардан тест алуунун артыкчылыгы көрсөтүлөт.

Негизги сөздөр: окуу процесси, электрондук китеп, электрондук окуу куралы, компьютер, билим сапаты, компьютердик тест, информациялык технологиялар, интернет.

В данной статье рассматриваются современные задачи, сущности, целей, характерных признаков электронных учебников, а также использование их в учебном процессе. Делается акцент на необходимость учета особенностей электронных учебных средств, учебников при их создании. Электронный учебник это – система, развивающая мышление, обеспечивающая формирование эстетического восприятия, развитие коммуникативных способностей; формирование умений принимать оптимальное решение или же предлагать варианты решения в сложной ситуации и развитие умений осуществлять экспериментально-исследовательскую деятельность; формирование информационной компетентности и информационной культуры. Создание электронных книг – это не просто сохранение в виде PDF-файлов печатных книг, сканированных через сканер. Электронная книга – это мощный инструмент, который позволяет оживить, визуализировать учебный материал при помощи видео, аудио и других компьютерных средств и эффективно донести до ученика, затем проверить усвоение материала через тестирование. Также в статье отмечается преимущество тестирования учащихся при помощи электронных средств.

Ключевые слова: учебный процесс, электронная книга, электронный учебник, компьютер, качество знания, компьютерный тест, информационные технологии, интернет.

This article deals with modern problems, the essence, goals, characteristic features of electronic textbooks, as well as their use in the educational process. The emphasis is placed on the need to take into account the peculiarities of electronic teaching aids, textbooks when they are created. The electronic textbook is a system that develops thinking, which provides the formation of aesthetic perception, the development of communicative abilities; the formation of skills to make the best decision or to offer solutions in a difficult situation and the development of skills to carry out experimental research activities; formation of information competence and information culture. The creation of e-books is not just the saving of printed books scanned through a scanner as pdf files. E-book is a powerful tool that allows you to animate, visualize educational material with video and audio, other computer tools and effectively communicate to the student, then check the assimilation of the material through testing. Also, the article notes the advantages of testing students using electronic means.

Key words: educational process, e-book, electronic textbook, computer, knowledge quality, computer test, information technology, Internet.

Азыркы мезгилде компьютердик, телекоммуникациялык техниканын жана технологиялардын заманы экендигин эч ким талаша албайт. Биз информациялык технологиялар заманында жашап жатабыз. Замандын талабына жооп берүү үчүн, ар бир инсан информациялык технологияларда жазып жана окуй билүүсү зарыл.

Келечегинде экономикалык өнүүгүсүн каалаган мамлекет, биринчи кезекте билим берүүгө көңүл бурат, башкача айтканда «Мамлекеттин байлыгы – калктын билимдүүлүгү». Буга далил катарында Япония, Корея, Германия ж.б. мамлекеттери саналат. Учурда өнүгүп жаткан Кытай мамлекети дагы билим берүүгө чоң өбөлгө түзүүдө.

Билим сапатын жогорулатуу ар бир билим берүүчү мекеменин приоритеттүү багыты болуп саналат. Окуучу менен окутуучунун (мугалимдин) бирдиктүү педагогикалык процесси – бул билим берүү процессиндеги окутуу. Бул максатка жетүүгө окуу процессин интенсификациялоо керек, б.а. жаңы окуу куралдар, компьютердик жабдуулар менен камсыздоо. Маалыматка ылайык, бүгүнкү күндө метептердин китеп менен камсыз болуусу 80%ды түзөт. Китептердин эскилиги, эски программада түзүлгөндүгү окуу куралдарынын жетишсиздигине алып келүүдө. Азыркы учурдагы эң көйгөйлүү маселелердин бири болуп жаңы муундагы окуу куралдардын, китептердин, жетишсиздиги эсептелинет. Бул маселе баштапкы билим берүүдө, орто окуу жайларында жана жогорку окуу жайларда да орун алат. Маселени чечүү

мамлекеттик денгээлде да мүмкүн болбой турган мезгил. Жетишсиз окуу куралдарды (мектепте) ата-энелер өз каражатына сатып алууга муктаж. Бардык китептерди сатып алууга, ата-энелердин да мүмкүнчүлүгү чектелүү. Мындай мезгилде, учурдун талабына ылайык, информациялык технологияларды колдонуу максатка ылайык келет. Маселен «Электрондук китептерди» колдонуу, проблемадан чыгуунун жолдорунун бири десек, жаңылышпайбыз. Мындай китепчелерди кагазга басуунун кажети жок, тек гана окуучуга компьютер же (android тибиндеги) мобилдик телефон жетиштүү. Кагазга басылып чыгарылган китептердин иш мөөнөтү чектелген, ал эми электрондук китепчелердин мөөнөтү жок. Электрондук китепчелердин дагы бир артыкчылыгы болуп, аны оңдоп-түзөөгө, өркүндөтүүгө, ашыкча жерин мезгил жеткенде алып таштоого, кошумчалоого да болот.

Биздин оюбуз боюнча, электрондук окуу куралдардын өзгөчө мүмкүнчүлүктөрүн, билим берүү процессин интенсификациялоодогу алган ордун туура көрсөтүү керек:

- кайтарым байланыштуулугу;
- объектилер же процесстердин закон ченемдүүлүгүн, чыныгы жана «виртуалдык» көрүнүштөрдүн маалыматын компьютердик визуализациялоосу;
- чоң көлөмдөгү маалыматты архивдик сактоо, аларды берүү (алуу) жана колдонуучуларга жеткиликтүү болушу;
- эсептөө информациясын автоматташтыруу процесси – издөө, окуу эксперименттерин жана алардын айрым бөлүктөрүн кайра кайталоо мүмкүнчүлүгүнө ээ болуусу;
- окуу ишмердүүлүгүн башкаруу, автоматташтыруу жана билим сапатын текшерүү, көзөмөлдөөсү.
- убакыттын аз сарыпталышы.

Электрондук окуу куралдары түздөн-түз инсанды өнүктүрүүгө, информациялык коомчулукта жашоосун жеңилдетип, тажрыйбалуука ээ кылып, төмөндөгү сапаттуулукту калыптандырат:

- ой жүгүртүүнү өнүктүрөт, (маселен, көрсөтмөлүүлүктү, интуитивдикти, чыгармачылыкты);
- эстетикалык тарбиялоо (маселен, компьютердик графиканын мүмкүнчүлүгүн колдонуу, мультимедиялык технологиялар);
- коммуникативдик жөндөмдүүлүгүн өнүктүрүү;
- татаал учурларда оптималдуу чыгарылыштарды же чыгарылыштардын вариантын кабыл алуусун (маселен, тесттерди чыгарууда);
- эксперименталдык изилдөөлөрдү жүргүзүүнү үйрөтүү жана өнүктүрүү;
- информациялык компетенттүүлүгүн жана информациялык маданияттуулугун калыптандыруу.

Айрым изилдөөлөргө таянсак жаңы билимдерди окуучулар, аудио аркылуу - 12%, видео аркылуу - 25, ал эми аудиовидео аркылуу - 65% кабыл алышат [1,2].

Бардык эле окуу китептериндей, электрондук окуу куралдарында адабияттар болушу керек. Адабияттарда басмаканалардан чыккан китептер, или-

мий журналдарга жана Internet сайттарга шилтемелер турушу зарыл. Анткени окуучу же студент шилтемелер аркылуу башка билимдерди издешип, өз алдынча изденүүгө жол түзөт. Бир жөнөкөй шилтеме бүтүндөй бир электрондук китеп канага жол ачышы мүмкүн. Мындай мүмкүнчүлүк үйдөн интернетти бар компьютер же телефон аркылуу дүйнө жүзүнүн китеп канасынын электрондук китептерин окууга мүмкүнчүлүк алат [3,4].

Окуу процессинде окуу материалдарынын өздөштүрүлүшү боюнча окуучунун жыйынтыктуу билимин текшерүү аракетинде компьютердик тестти уюштуруу маселеси электрондук окуу куралдарынын бирден бир компоненти катары каралган. Компьютердик тест контролдоонун бир формасы катары эсептелет, анын негизги жоболору контролдоо процессинин теориялык жана илимий-методикалык жоболоруна таянат жана алардын негизинде аныкталат. Компьютердик тесттин, текшерүүнүн бөлөк формаларынан өзгөчөлүгү – окуучунун билимин текшерүүнү автоматташтыруу, мугалимдин кол менен жасалуучу көптөгөн түйшүктүү майда жумуштарын компьютер аркылуу уюштуруу болуп эсептелет. Демек, компьютердик тест – бул компьютердин жардамы менен окуучунун билим деңгээлин аныктоого, жыйынтыгын оперативдүү иштетип чыгууга жана талдоого багытталган педагогикалык тесттин формасы. Башка формаларга караганда компьютердик тест төмөнкүдөй мүмкүнчүлүктөргө ээ:

- оперативдик кайтарым байланышты жөнгө салат;
- мугалимдин функциясы жеңилдейт, анын окуучуга байкоо жүргүзүүгө, убагында жардам көрсөтүүгө мүмкүндүгү артат;
- тез аранын ичинде тапшырмаларды сорттоп, даяр жоопторун ар бир учурга жараша ордун алмаштырып, окшош эмес варианттагы тапшырмаларды окуучуларга сунуш кылат;
- ар бир окуучунун тапшырмага берген жоопторун регистрациялайт;
- сыноонун жыйынтыгын оперативдик түрдө талдап жана иштетип чыгат;
- текшерүүнүн жыйынтыгын оперативдүү түрдө маалымдайт [5].

Баардык электрондук окуу куралдардын аягында тесттик тапшырмалардын же тесттердин негизинде, берилген билим деңгээли текшерилип, алынган жыйынтык боюнча, окуучу же студентке тийешелүү бааса коюлат же билим деңгээл төмөн болсо, кайрадан материалды окууга жолдомо берилет. Окуучу тесттен билимин текшерүүдө, кайсыл материал жакшы өздөштүрүлбөй калганын билиип, белгилүү бир жерди кана кайталоого, бышыктоого болот.

Азыркы учурда электрондук китептерди жана окуу куралдар билим берүү процессине киргизүү мезгилдин талабына жооп берет, анткени баардык мектептер компьютердик класстар менен жабдылган. Мындан тышкары айрым аймактарда жеке окуучулардын (студенттердин) мобилдик телефондору

“электрондук китепчелерди” жүктөп алууга мүмкүнчүлүгү бар. Internet аркылуу окуу платформаларына кирип билим алууга болот. Маселен чет өлкөлүк ЖОЖ да электрондук окуу платформалары иштелип чыккан. Учурда биздин университетте дагы электрондук билим берүү Moodle платформасында алгылыктуу иш жүрүүдө. Мугалимдин сабагын, өздөштүрбөй калган (же сабака келбей калган) студент, сайтка өз логини менен кирип, теманы өз алдынча окуп чыгып, тиешелүү тестке жооб берет. Мындай электрондук система модулдук системанын билиминин сатаптуулугун жогорлатууга өз салымын кошууда. Электрондук система адабияттар, шилтемелер жана аудио жана видео сабактар менен коштолот.

Адабияттар:

1. Ланкин В., Григорьева О. Электронный учебник: возможности, проблемы, перспективы. // Высшее образование в России, 2008. - №2.
2. Гуркова О.М. Электронный учебник как эффективное средство для повышения качества образования, // Конференция. - 2009. - С. 34-39.
3. Кузнецов А.А. Сергеева Т.А. Компьютерная программа и дидактика // Информатика и образование. - 2006, №2.
4. Тыщенко О.Б. Новое средство компьютерного обучения – электронный учебник // Компьютеры в учебном процессе, 2008, №10. - С. 89-92.
5. Бекежанов М.М. Окуучулардын математикалык окуу жетишкендиктерин компьютердик тестин негизинде диагноздоо. Кандидаттык иш. - Бишкек, 2012. - 163-б.

Рецензент: к.пед.н., доцент Ткачёва С.А.